

ПОХОДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕЛІГІЙНОГО ЗА Е.ДЮРКГЕЙМОМ: ВІД ЕЛЕМЕНТАРНИХ ДО НАЙСКЛАДНІШИХ ФОРМ

У своїх пізніх дослідженнях стосовно елементарних форм релігійного життя Е.Дюркгейм досліджує тотемну систему Австралії. Він доходить висновку що тотемізм є універсальною та первинною формою релігійного то що давні люди ніколи не вшановували нічного окрім «колективної реальності», трансформованої вірою.

Він розглядає релігію не як щось первинне, таке що відображає глибину непізнаваного, потойбічного, а лише як «соціальний факт». Тому він заявляє, що релігія – це історичний досвід людства, при чому досвід глибокий та безпервний.

Вона очевидна як соціальний факт і тому є дійсною реальністю. Так Е.Дюркгейм вбачає багато позитивного, але не тому що вона має реальний об'єкт поклоніння, а тому що вона є поєднанням вірувань і практик що солідаризують суспільство, об'єднують в одну моральну спільність. Цю визначення Е.Дюркгейм відносить до будь-якої релігії – від найелементарнішої до найскладнішої. Він обирає для досліджень тотемізм як елементарну форму релігії, яка на його думку є первинна, тобто жодна інша форма не передує ній.

Тотем відповідно до Е.Дюркгейма – це передусім ім'я соціальної спільності – клану – члени якого поєднані між собою уявленням про спорідненість один з одним через певного спільного пращура тваринного або рослинного походження. Тотем це не стільки ім'я скільки емблема, знак. Татування – позначення того що цей індивід – живий або мертвий – належить до певної соціальної спільності і не до жодної іншої. Тотем – символ колективності, позначення клану як єдиного цілого.

Е.Дюркгейм вважає що тотемізм це не релігія поклоніння певним тваринам, рослинам чи людям, це релігія поклоніння анонімній знеособленій потужній силі – соціальній спільності. Так релігія завжди ґрунтується на розмежування священних та профанних речей, стосовно яких мають дотримуватись різних моделей поведінки. Джерело ж релігійного життя – соціальний спосіб існування людей. Тож, релігія існує не тому що існує індивід, що споглядає про світ, а тому що існує суспільство – особлива реальність, які відрізняється від суми реальностей індивідів, що його складають. І ритуали спрямовані на формування та підтримання сакральності

соціальної реальності необхідні для нормального функціонування соціально життя так само як продукти харчування для нормального функціонування фізичного організму. Саме завдяки ритуалам стверджується та підтримується група, яка необхідна індивіду оскільки його існування поза групою видається неможливим.

Будучи породженням суспільства, релігія укріплює соціальну сполученість та формує соціальні ідеали. Тож релігія – це символічне вираження суспільства, тому схиляючись перед тими чи іншими священними об'єктами, людина насправді схиляється перед суспільством – «реальним» об'єктом всіх релігійних культів.